

TARPTAUTINIŲ TYRIMŲ IR UŽSIENIO GERŲJŲ PRAKTIKŲ APŽVALGA

2018 04 10

VšĮ "Diversity Development Group" Juridinių asmenų registras, 302877111, Z. Sierakausko 15, Vilnius, Lietuva

Užsakovas – Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba

Projektas "Savivaldybės sėkmės kodas – lyčių lygybė"

MOKSLINIAI TYRIMAI

<p>Council of European Municipalities and Regions (CERM) (2006). The Town for Equality. A methodology and good practices for equal opportunities between women and men. European Commission – DG Employment and Social Affairs.</p>	<p>SANTRAUKA</p>	<p>Europos vietos ir regionų valdžių tarybos (CEMR) iniciatyva įgyvendintas tyrimas, kurio metu atlikta skirtingų Europos Sąjungos valstybių narių vietos politikos, skatinančios lyčių lygybę, analizė.</p> <p>Šio tyrimo tikslas buvo, atsižvelgiant į skirtingų šalių gerąsias praktikas, sukurti metodiką moterų ir vyrų lygybės politikos įgyvendinimui vietos ir regiono lygmenyje.</p> <p>Vienas iš šio projekto iš rezultatų – Europos moterų ir vyrų lygybės vietos gyvenime chartija (org. <i>The European Charter for the Equality of Women and Men in Local Life</i>), kuri skirta „Europos vietos ir regionų valdžios institucijoms prisiimti įsipareigojimą pasinaudoti savo įtaka ir partneriu ratu siekiant didesnės žmonių lygybės“ (Europos moterų ir vyrų lygybės vietos gyvenime chartija, 2006).</p>
	<p>METODOLOGIJA</p>	<p>Tyrimo, įgyvendinto 2003 – 2004 m. laikotarpiu, buvo apklaustos skirtingos Europos Sąjungos šalys. Apklausos metu jos turėjo įvardinti lyčių lygybės įgyvendinimo praktikas vietos ir regionio politikos lygmenyje tokiose srityse kaip savivaldybės veiklos valdymas; miesto viešųjų erdvių planavimas, transporto ir apgyvendinimo paslaugų organizavimas; etninių mažumų ir migrantų integravimas; vyresnio amžiaus žmonių gyvenimo sąlygos savivaldybėje; užimtumas; apsauga ir kova su visų rūšių smurtu; sveikata; kultūra ir moterų/ vyrų simbolinis atvaizdavimas viešose miesto erdvėse; sportas; moterų dalyvavimas savivaldybės atstovavime;</p>
	<p>ŠALYS, KURIOS DALYVAVO</p>	<p>Belgija, Graikija, Ispanija, Italija, Jungtinė Karalystė, Liuksemburgas, Prancūzija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Vokietija</p>
	<p>IŠVADOS/ REKOMENDACIJOS</p>	<p>Apklausos rezultatai atskleidė, kad nepaisant to, kad tyrime dalyvavusiose šalyse yra įgyvendinama politika, kuria siekiama sumažinti tiesioginę ir netiesioginę diskriminaciją dėl lyties, vis tik dažniausiai politinės priemonės yra įgyvendinamos tik iš dalies. Kaip skelbiama tyrimo</p>

		<p>išvadose dažniausiai tam įtakos turi finansinių ir žmogiškųjų išteklių trūkumas arba nepakankamumas.</p> <p>Tyrimo dalyvių nuomone, siekiant 'sukurti' 'lygybės miestą' svarbu išpildyti tris sąlygas. Visų pirma, miesto savivaldoje turi būti išlaikytas moterų ir vyrų, dalyvaujančių sprendimų priėmimo, balansas. Tai svarbu tiek vietos savivaldos, tiek valstybės valdymo lygmenyse. Antra, kaip tyrimo rezultatai atskleidė, tai yra įmanoma tik tuo atveju, kai finansiniai ir žmogiškieji ištekliai egzistuoja kartu su reikiama infrastruktūra ir mechanizmais. Galiausiai, svarbu, kad lyties aspektas būtų integruotas ir vietos ir regionų politiką ir jos įgyvendinimo priemones.</p>
<p>EIGE (2017). Gender impact assessment. Gender mainstreaming toolkit. Luxembourg: Publications Office of the European Union.</p>	<p>SANTRAUKA</p>	<p>Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) ataskaitoje „Poveikio lyčiai vertinimas. Lyties integravimo priemonių rinkinys“ (org. <i>Gender impact assessment. Gender mainstreaming toolkit</i>) pateikiama informacija apie poveikio lyčiai vertinimo įtraukimą į skirtingų Europos Sąjungos valstybių narių priimtus įstatymus, politinių programų juodraščius, veiksmų planus ir projektus.</p> <p>Šio tyrimo ir ataskaitos tikslas buvo ne tik atskleisti gerąsias šalių praktikas, bet ir pateikti pasiūlymus, kaip gerinti poveikio lyčiai vertinimo įtraukimą ES lygmeniu.</p>
	<p>METODOLOGIJA</p>	<p>Siekiant atskleisti gerąsias praktikas įgyvendinant poveikio lyčiai vertinimą, septynių Europos Sąjungos šalių atstovų buvo prašoma apibūdinti, kaip ši priemonė įgyvendinama jų šalyse. Šalys buvo atrinktos pagal turimus duomenis, kur poveikio lyčiai vertinimas atliekamas išsamiausiai.</p> <p>Gauta informacija pateikta aprašant poveikio lyčiai vertinimo modelį, taikomą šalyje; vertinimo gaires bei vertinimo dalyvius. Apibendrinami duomenis ir darydami išvadas apie konkrečioje šalyje įgyvendinamą poveikio lyčiai vertinimą EIGE ekspertai taip pat įvardina jo stipriąsias ir silpnąsias taikomos priemonės puses.</p>

	ŠALYS, KURIOS DALYVAVO	Austrija, Belgija, Danija, Ispanija, Suomija, Švedija, Vokietija
	IŠVADOS/ REZULTATAI	Poveikio lyčiai vertinimas yra vienas iš lyties aspekto integravimo įgyvendinimo instrumentų. Siekiant, kad ši priemonė padėtų pasiekti užsibrėžtą tikslą, turi gaunamas vienareikšmiškas institucijos, įgyvendinančios šią priemonę, palaikymas. Poveikio lyčiai vertinimas reikalauja papildomų resursų, tokių kaip lyties ekspertų, laiko, mokymų ir žinių gilinimosi, priemonių, monitoringo mechanizmų. Nors daugumoje ES valstybių narių ši priemonė yra įgyvendinama, poveikio lyčiai vertinimas tarp ES valstybių nėra homogeniškas ir instutualizuotas. ES valstybės narės taiko įvairius poveikio lyčiai vertinimo modelius nacionalinių ar regioninių lygmeniu.

GEROSIOS PRAKTIKOS		
ŠALIS	1.1 GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI: POVEIKIO LYČIAI VERTINIMAS	
BELGIJA	MODELIS	Belgijoje yra įgyvendinamas Teisės aktų poveikio vertinimas (angl. <i>Regulatory Impact Assessment</i>), kuris apima socialinėje, ekonominėje ir aplinkosaugos srityse įgyvendinamų, o taip pat su valdžios institucijomis susijusių, teisės aktų projektų preliminarinių rezultatų vertinimą. Šis vertinimas apima 21 klausimą, vienas jų yra 'lyties testas', kuris vertina teisės projektų paraiškų moterims ir vyrams. Tad poveikio lyčiai vertinimas yra įtrauktas į platesnę poveikio vertinimo sistemą.
	DALYVIAI	Valstybės tarnautojai, kurie skirtingose ministerijose yra atsakingi už su lytimi susijusių aspektų integravimą į bendrą teisės aktų poveikio vertinimą. Kiekviena ministerija yra atsakinga pateikti poveikio vertinimą projektams, kurie apima jų ministerijos kuruojamą politikos sritį. Pareigūnams patarti gali poveikio vertinimo pagalbos tarnyba, o poveikio vertinimo kokybę atlieka poveikio vertinio komitetas prie Administravimo supaprastinimo agentūros (angl. <i>Agency for Administrative Simplification</i>) Nors Moterų ir vyrų lygių galimybių institutas neatlieka specifinio vaidmens įgyvendinant teisės aktų poveikio vertinimą, tačiau jis teikia rekomendacijas valdžios institucijoms tobulinant įstatymus ir jų nuostatas iš lyčių

		lygybės perspektyvos.
	GAIRĖS	<p>‘Lyties testas’ apima penkis klausimus, į kuriuos turi būti atsakoma įvertinant teisės akto poveikį moterims ir vyrams:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Kokius asmenis (tiesiogiai ar netiesiogiai) liečia naujas teisės aktas ir kaip šie asmenys ar jų grupė pasiskirsto pagal lytį? b) Įvardinkite galimus padėties skirtumus tarp moterų ir vyrų šioje srityje. c) Ar kai kurie įvardinti skirtumai apribos prieinamumą prie išteklių ir pagrindinių teisių? Kodėl? d) Įvardinkite teigiamas ir neigiamas pasekmes atsižvelgiant į anksčiau pateiktus klausimus. e) Įvardinkite priemones, kurios sumažintų ar kompensuotų neigiamą įtaką.
	PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI	Tai, kad poveikio lyčiai vertinimas yra įtrauktas į bendrą teisės aktų poveikio vertinimą turi plusų ir minusų. Visų pirma, tai garantuoja, kad poveikio lyčiai vertinimas tikrai bus atliktas, tačiau analizė iš lyčių perspektyvos gali būti nežymi, be to, nėra užtikrinama poveikio lyčiai vertinimo kokybė.
ŠVEDIJA	MODELIS	<p>Švedijoje poveikio lyčiai vertinimas atliekamas pagal Vyriausybės priimtą lyties aspekto integravimo strategiją. Kaip rodo praktika, poveikio lyčiai vertinimas vykdomas skirtingų valdžios institucijų lygmenyse – nuo vietos iki nacionalinio lygmens. Vyriausybės lygmenyje šis vertinimas atliekamas rengiant įstatymų projektus, ataskaitas pagal komitetų užklausimus ir kitus svarbius dokumentus.</p> <p>Svarbu paminėti, kad Švedijoje poveikio lyčiai vertinimas yra atskiriamas nuo lyčių lygybės analizės. Poveikio lyčiai vertinimas apima statistikos ir kitų duomenų pagal lytį analizę tam, kad galima būtų įvertinti, ar priimama priemonė neturės neigiamų pasekmių vienai iš lyčių. Tuo tarpu lyčių lygybės analizė yra susijusi su lyčių lygybės politikos išsikeltais uždaviniais ir tikslais vyriausybės lygmenyje.</p>
	DALYVIAI	Poveikio lyčiai vertinimo atsakomybės pasidalinamos tarp valstybės tarnautojų ir įvairiuose lygmenyse veikiančių institucijų. Jiems padeda lyčių lygybės klausimais dirbančios centrinės, vietinės ir paslaugų srityje veikiančios struktūros. Lyčių lygybės skyriai yra konsultuojami už poveikio lyčiai vertinimą atsakingų ministerijų, departamentų ar tarnybų. Šios institucijos suteikia tiek poveikio lyčiai vertinimui reikalingas priemones, tiek ekspertines konsultacijas, o taip specializuotus mokymus poveikio lyčiai vertinimo klausimais. Pagrindinį vaidmenį rengiant įstatymus ir kitus svarbius dokumentus atlieka Lyčių lygybės departamentas. Šis

		departamentas netgi turi įgaliojimus užkirsti įstatymo projektą, jei šis nėra pakankamai geras lyčių lygybės klausimu.
	GAIRĖS	<p>Švedijoje yra priimtas keletas poveikio lyčiai vertinimo gairių variantų. Vienos gairės labiau taikomos įvertinant poveikį vyriausybės institucijų lygmenyje, kitos įgyvendinant projektus vietos (savivaldos)/ regiono lygmenyje.</p> <p>Vyriausybės institucijos turi prieinamumą prie tinklalapio intranete, kuriame pateikiami poveikio lyčiai vertinimo instrumentai. Taip pat yra organizuojami mokymai skirti supažindinti, kaip toks vertinimas turi būti atliekamas.</p> <p>Priimant įstatymo projektus gairėse numatyta, kad turi būti atsakoma į šiuos klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Ar lyčių lygybė yra svarbi, ar ne? b) Kokiais būdais lytis yra svarbi? c) Sukurkite aiškias sąlygas moterims ir vyrams ir padarykite išvadas; d) Įvardinkite įstatymo pasiūlymo pasekmes iš lyčių lygybės perspektyvos. <p>Išsamesnis poveikio lyčiai vertinimas, priimant įstatymo projektą, apima devynis žingsnius, kuriuos atliekant reikia: 1) įvardinti įstatymo projekto tikslinę grupę; 2) įvardinti galimus lyčių modelius; 3) suformuluoti pastabas; 4) pateikti galimas poveikio lyčiai priežastis ir pasekmes; 5) patvirtinti arba paneigti galimas poveikio lyčiai priežastis ir pasekmes; 6) atlikti poveikio lyčiai analizę ir aprašyti analizės rezultatus; 7) įvardinti į priemonę įtrauktus veikėjus ir suinteresuotas šalis; 8) išvardinti galimas priemones; 9) pasiūlyti konkrečias priemones.</p>
	PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI	<p>Kiekviena ministerija yra atsakinga už lyčių lygybės aspekto integravimą jų įgyvendinamos politikos srityje. Lyčių lygybės departamentas nuolat padeda ministerijoms tobulinti poveikio lyčiai vertinimo kokybę – organizuoja mokymus, teikia konsultacijas.</p> <p>Tarp trūkumų įvardinama, kad nėra priimtas vertinimas, koku mastu Lyčių lygybės departamentas taiko lyčių poveikio vertinimo metodus. Taip pat kritikuojamas poveikio lyties vertinimo atsakomybių pasidalinimas tarp institucijų, nes priemonės yra taikomos institucijų viduje ir negali būtų naudojamos kaip mokomoji priemonė kitoms suinteresuotoms institucijoms.</p>
	MODELIS	Poveikio lyčiai vertinimas yra teisiškai įteisintas regione, o įstatymas reikalauja, kad lyties perspektyva būtų

ISPANIJA (KATALONIJOS REGIONAS)		įtraukta į kiekvieną regiono vyriausybės priimamą įstatymą.
	DALYVIAI	Už poveikio lyčiai vertinimą ir jo plėtojimą yra atsakingas Katalonijos moterų institutas. Ši institucija yra pagrindinė lyčių lygybės klausimu dirbanti organizacija regione ir vienintelė atliekanti poveikio vertinimą regione.
	GAIRĖS	<p>Pagal regione galiojančią tvarką kiekvienas regiono vyriausybės departamentas, siūlydamas įstatymo projektą, gali pats nuspręsti, ar turi būti atliekas poveikio lyčiai vertinimas. Esant poreikiui poveikio lyčiai vertinimas taip pat gali būti atliekamas ruošiant planus, rengiant ataskaitas ar kitus svarbius dokumentus. Šį vertinimą atlieka Katalonijos moterų institutas, o jį gavę departamentų, siūlančių įstatymo projektus, teisininkai įvertina, ar poveikio lyčiai vertinimas atitinką regiono teisinę sistemą.</p> <p>Oficialios poveikio lyčiai gairės pateikia informaciją, susijusią su: lyties aspekto integravimo sąvokos kaip požiūrio skatinančio lyčių lygybę interpretacija; teisiniu požiūriu į lyčių lygybę; poveikio lyčiai vertinimo sąvoka, naudojimu ir tikslais.</p> <p>Atliekant poveikio lyčiai vertinimą pagal gaires turi būti pateikti atsakymai į penkis bendrinius klausimus, taip pat pateikiant pagal lytį suskirstytą informaciją:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Kas ką daro? b) Kas turi prieinamumą prie... (resursų, paslaugų, pan.) c) Kas tai kontroliuoja? d) Kokie pastebimi skirtumai ir kodėl? e) Kokie pagrindiniai faktoriai nulemia poveikį lyčiai? <p>2010 m. Katalonijos moterų institutas patobulino esamas gaires į standartizuotą modelį, kuris gali būti taikomas visiems poveikio lyčiai vertinimams. Pagrindinės modelio dalys yra:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Istorija (pavyzdžio/ projekto pristatymas) b) Bendrasis pasiūlymas (peržiūrimos egzistuojančios politinės priemonės ir vertinama seksistinė kalba) c) Teisinis pagrindas (egzistuojanti teisinė sistema) d) Išvados (pasiūlymai)
PRIVALUMAI IR	Didžiausiais privalumais įvardinama tai, kad poveikio lyčiai vertinimas yra reglamentuojamas regiono įstatymo ir yra paskirta už šį vertinimą atsakinga institucija. Vis tik galimybė, kad kiekvienas departamentas gali savo nuožiūra nuspręsti, ar yra reikalingas toks poveikio vertinimas ir šio vertinimo perdavimas centralizuotai	

	TRŪKUMAI	institucijai neskatinama vyriausybėje dirbančių pareigūnų prisiimti atsakomybės integruojant lyties aspektą į priimamas politiko priemones.
AUSTRIJA	MODELIS	Nuo 2013 m. priimtas sprendimas, kad rengiant teisės aktus tuo pačiu turi būti atliekamas poveikio lyčiai vertinimas. Lyčių lygybės aspektas turi būti taikomas atsižvelgiant į išmokas, užimtumą, pajamas, išsilavinimą, neapmokamą darbą, sprendimų priėmimą ir sveikatos priežiūrą.
	DALYVIAI	Valstybės tarnautojai, atsakingi už įstatymų rengimą skirtingose ministerijose, taip pat turi atlikti ir poveikio skirtingoms lytims vertinimą. Nors jiems padeda Finansų ministerijos ir Federalinės kanceliarijos tarnybos, tačiau lyčių lygybės mechanizmai tiesiogiai nedalyvauja atliekant poveikio vertinimus dėl lyties Austrijoje.
	GAIRĖS	<p>Poveikio lytims vertinimas atliekamas pasitelkiant dvi priemones:</p> <p>a) Reguliaraus poveikio vertinimo IT priemonė, kuri apibrėžia, kaip turi būti vykdomas poveikio vertinimas atsižvelgiant į lyčių lygybę.</p> <p>b) Reguliaraus poveikio vertinimo gairės, kuriose detalai aprašomas poveikio vertinimas taip pat ir iš lyčių lygių galimybių perspektyvos.</p> <p>Gairėse pateikiami klausimai į kuriuos atsakant bei pateikiant papildomą statistinę informaciją (jei tokia yra) įvertinamas svarstomos priemonės poveikis skirtingoms lytims:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ar naujas įstatymas turi įtakos moterų ir vyrų išsilavinimui ar profesiniam mokymui, užimtumui ar įsidarbinimo statusui ir/ ar gaunamoms pajamoms? 2. Kokios įtakos moterų ir vyrų užimtumo statusui (tiek kiekybine, tiek kokybine prasme) galima tikėtis? Ar galima tikėtis padidėjimo/ sumažėjimo dirbančiųjų pilnu etatu, dalį darbo dienos ir pan. Kiek naujų darbo vietų (pilnu etatu, dalies darbo dienos etatu ir pan.) bus sukurta? Koks bus įdarbintų moterų ir vyrų pasiskirstymas? 3. Ar naujas įstatymas turi įtakos švietimo, profesinio mokymo, darbo sprendimų priėmimų ir dalyvavimui mokymų galimybėse ir/ ar švietimo kvalifikacijose prieinamumui? Kokios švietimo įstaigos ir švietimo sektoriai yra įtraukti? Ar egzistuoja esminiai skirtumai tarp moterų ir vyrų, ar, atitinkamai, mergaičių ir berniukų? Kiek švietimo kvalifikacijų ir atnaujinimų yra svarstoma? 4. Ar naujasis įstatymas turės įtakos lyčių darbo užmokesčio skirtumo sumažėjimui? 5. Ar naujasis įstatymas turės įtakos lyčių lygybei (pvz., apsauga nuo smurto, prieinamumas prie infrastruktūros, informacijos, etc.

	PRIVALUMAI IR TRŪKUMAI	<p>Austrijoje poveikio lyčiai vertinimas yra atliekamas kaip vienas iš bendro reguliavimo poveikio vertinimo dalių. Poveikio lyčiai vertinimas turi būti atliekamas rengiant bet kokią naują teisės aktą, potvarkį ar projektą, jei tai turi įtakos viešųjų išteklių paskirstymui.</p> <p>Ši konstitucinė pareiga apima lyčių poveikio vertinimą ir tuo pačiu skatina lyčių aspekto integravimą į rengiamas teisinės ir politines priemones regiono ir valstybės lygmenyse.</p> <p>Vis tik, pastebima, kad didžiausias dėmesys yra sutelkiamas į teisės aktų projektų poveikį biudžeto paskirstymui, tuo tarpu koks poveikis yra kitoms sritims, aptariama retai. Be to, kritikuojama atliekamo vertinimo kokybės kontrolė – procesas daugiau formalus, nes jame nedalyvauja institucijos, dirbančios lyčių lygybės srityje, taip pat nėra reikalaujama lyčių ekspertizė.</p>
	1.2 GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI: LYČIŲ LYGYBĖS EKSPERTŲ MOKYMAI	
ŠVEDIJA	APŽVALGA	<p>Švedijos savivaldybių ir regionų asociacija (SALAR), atstovaujanti 290 Švedijos savivaldybių ir 20 apskričių tarybų vyriausybinių institucijų, darbdavių ir darbuotojų interesus, 2007 – 2010 metais inicijavo ir skyrė finansavimą programai, kuria siekiama paremti darbus, integruojančius lyčių lygybės perspektyvą kaip įprastą aspektą priimant svarbius sprendimus. Didžioji dalis finansavimo buvo skirta politikų ir vadovų mokymams, taip pat lyties aspekto integravimui priimant sprendimus, dokumentų peržiūrai ir sistemos vadybai. Programa ypač tikslingai dėjo pastangas tobulinant lyties aspekto integravimą šalies savivaldybėse ir apskričių tarybose.</p> <p>Programos tikslas – pasiekti konkrečių ir ilgalaikių pokyčių savivaldybėse, apskričių tarybose ir privačiose kompanijose (mokyklose, sveikatos priežiūros centruose ir ligoninėse) integruojant lyties aspektą šių institucijų priimamuose sprendimuose ir veiklose. Siekiant sėkmingai integruoti lyties aspektą minėtų institucijų veiklose ir jų priimamuose sprendimuose, svarbu užtikrinti, kad institucijų darbuotojai ir jų vadovai turėtų pakankamas žinias ir suvokimą apie lyčių lygybę ir su ja susijusius klausimus.</p>
	TIKSLINĖ GRUPĖ	Savivaldybės ir apskričių tarybos
	METODAI	Programa apima plataus spektro mokymus, kurie derinami su kitomis veiklomis. Tarp jų galima paminėti: finansavimo skyrimą lyties aspekto integravimui savivaldybių, apskričių tarybų, regionų autonominių institucijų ir kitų su savivaldybėmis bendradarbiaujančių institucijų veiklose; lyties aspekto integravimo mokymus

		sprendimus priimančių institucijų atstovams ir vadovams; mokymus su lyčių lygybės klausimais dirbantiems pareigūnams; forumo, kuriame dalinamasi lyčių aspekto integravimo klausimais, sukūrimą; egzistuojančių vadybos sistemų, metodų ir priemonių tobulinimą siekiant integruoti lyties aspektą; prevencinę veiklą; tyrimus kt.
	REZULTATAI	Projekto vykdytojai nurodo, kad įgyvendinant projekto veiklas pasiekti šie ilgalaikiai rezultatai: organizacinių struktūrų, politikos kryptių, procedūrų ir kultūros pokyčiai; duomenų, suskirstytų pagal lytį ir šių duomenų analizės tobulinimas; organizacinių gebėjimų ugdymas ir pokytis; sustiprėję lyčių aspekto integravimo organizacijų ir institucijų viduje gebėjimai; padidėjęs lyties aspekto matomumas ir propagavimas; sisteminis lyties aspekto ir su juo susijusių klausimų integravimas planuojant ir įgyvendinant veiklas; lyčių ekspertizės didinimas; praktinių skirtingų lyčių poreikių ir problemų pripažinimas ir jų sprendimas.
AUSTRIJA (ŠTIRIJOS REGIONAS)	APŽVALGA	2007 – 2009 metais Štirijos federacinės žemės vyriausybė (Austrija) įgyvendino projektą, kurio tikslas buvo apmokyti lyčių lygybės ekspertus, vėliau savo žiniomis galėsiančius konsultuoti lyčių aspekto integravimo į vietos lygmenyje leidžiamus įstatymus klausimu.
	TIKSLINĖ GRUPĖ	Vadovaujančias pozicijas užimančias asmenys, kurie ateityje turėtų galių daryti pokyčius organizacinėse struktūrose: politinių departamentų ir provincijos parlamento atstovai, politiniai patarėjai ir kt.
	METODAI	Mokymų metodas buvo orientuotas į sprendimų priėmimą ir apėmė konsultacijas ir mokymus lyčių lygybės infrastruktūros kūrimo organizacijų ir/ar vyriausybės viduje klausimais. Mokymų metu taip pat buvo įgyvendinamos įvairios veiklos, susijusios su sąmoningumo didinimu, socialiniais ryšiais bei moterų užimtumo palaikymu. Siekiant lyčių aspekto integravimo į organizacijų struktūras per vadovaujančias institucijas mokymų moduliai apėmė šias temas: lyčių aspekto integravimo strategijos kūrimas; lyties aspekto integravimas organizacijos lygmenyje; diagnozės, analizės, proceso kūrimo ir vertinimo priemonės; lyčių lygybės ekspertų vaidmuo regiono vyriausybėje; moterų ir vyrų lyčių lygybė įstatymų lygmenyje; biudžeto skirstymas atsižvelgiant į lyčių lygybės aspektą, kt.
	REZULTATAI	Po apmokymų Štirijos federacinės žemės vyriausybė priėmė sprendimą įtraukti lyčių integravimo klausimą į savo darbotvarkę, o šiuos mokymus taikyti kaip pagrindinę lyties aspekto integravimo į politines institucijas ir

		<p>struktūras priemonę.</p> <p>Mokymų organizatoriai išskiria šiuos ilgalaikius mokymų metu pasiektus rezultatus:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Pasikeitęs dalyvių požiūris į/ suvokimas apie lyčių klausimus/ lyties aspekto integravimą; b) Sustiprinti lyties aspekto integravimo organizacijų/ institucijų viduje gebėjimai; c) Lyčių aspekto integravimas dabar laikomas profesionaliosios personalo politikos priemone, kuri tiesiogiai veikia organizacinę struktūrą; d) Paskirti 'lyčių lygybės' pareigūnai; e) Išaugusi lyčių lygybė vietos bendruomenėje; f) Mokymai padėjo vystyti procedūras, siekiant pokyčio darbo aplinkoje ir lyčių lygybės institucijose.
	1.3 GEROSIOS PRAKTIKOS PAVYZDŽIAI: LYČIŲ LYGYBĖS ĮGYVENDINIMO PRAKTIKOS SAVIVALDYBĖS LYGMENYJE	
1..3.1 MIESTO VIEŠŲJŲ ERDVIŲ PLANAVIMAS	VIENA, AUSTRIJA	<p>Vienos miesto savivaldybei nusprendus įgyvendinti lyties aspekto integravimo projektą, pilotiniam projekto įgyvendinimo etapui pasirinktas vieno iš centrinių miesto rajonų renovacijos projektas. Miesto planavimo, vystymo ir statybų skyrius, atsakingas už šio projekto įgyvendinimą, pateikė teorinę ir praktinę projekto informaciją, kurios tikslas buvo atkreipti dėmesį į pėsčiųjų interesus planuojant visuomeninio kelio erdvę.</p> <p>Pilotinio projekto įgyvendinimas buvo suskirstytas į keletą etapų. Atlikus rajono situacijos analizę ir preliminarią rajono renovacijos analizę, sukviesti savivaldybės departamentų atstovai, kurie pasidalino gerosiomis praktikomis integruojant lyčių aspektą į jų atstovaujamų departamentų įgyvendinamus projektus.</p> <p>Trečiajame etape septyni projekte dalyvaujantys padaliniai įvertino renovacijos projekto pasekmes, susijusias su lytimi, ir atidžiai apsvarstė savo sprendimą pagal skirtingų tikslinių grupių poreikius. Šiuo etapu sukurti instrumentai pirmiausia buvo išbandyti pilotinio projekto metu, o galiausiai pritaikyti ir rajono renovacijos metu.</p> <p>Nuo projekto pradžios buvo praplatinta 1000 metrų šaligatvio, įrengta apie 40 naujų gatvės perėjų, sustiprintas gatvės apšvietimas, pastatant papildomus šviestuvus, penkiose skirtinguose vietose įrengti šaligatviais su nuleistais bortais, taip pat įrengtos dvi nedidelės aikštės bei devyniose skirtingose vietose pastatyti papildomi suoleliai.</p> <p>Kaip didžiausią šio projekto iššūkį projekto įgyvendintojai įvardino klausimą, kaip metodiškai integruoti pėsčiųjų interesus ir eismo bei transporto planavimą bei užtikrinti, kad jie būtų vienodi su kitais interesais. Dėl sėkmingai</p>

		pasiteisinusio pilotinio projekto šiame centriniame miesto rajone, minimalūs renovacijos standartai turėtų būti pritaikyti ir kitų gatvių renovacijai.
	ULMAS, VOKIETIJA	Ulmo miesto savivaldybė atliko apklausą, siekiant nustatyti mergaičių poreikius lauko žaidimų aikštei. Apklausa padėjo išsiaiškinti, mergaičių idėjas apie žaidimo aikštelę bei kokius pageidavimus, atitinkančius jų poreikius, šios turi. Siekiant išvengti konfliktų, į apklausą buvo įtraukti ir berniukai bei atliktas berniukų ir mergaičių atsakymų palyginimas. Į apklausą buvo svarbu įtraukti vaikus, tiesioginius žaidimo aikštelės ir joje esančių pastatų ir/ ar inventoriaus vartotojus. Mokytojai taip pat pasidalino patirtimi ir įvardino berniukų ir mergaičių žaidžiamus žaidimus. Remiantis informacija, gauta iš apklausos ir pedagogų atliekamų eksperimentų, buvo parengtos išvados, nurodančios skirtingus mergaičių ir berniukų prioritetus žaidimų aikštelėje. Rezultatas buvo žaidimų aikštelės reorganizavimas, siekiant užtikrinti, kad būtų atsižvelgta į mergaičių prioritetus.
	BERLYNAS, VOKIETIJA	Berlyno miesto planavimo bei žemės naudojimo klasifikacijos planų gairės, apimančios kraštovaizdžio ir viešųjų erdvių planavimo, žemės įsigijimo pasiūlymų bei leidimų išdavimo procedūras, buvo išanalizuotos integruojant lyties aspektą. Kriterijų katalogas suderintas dalyvaujant pilietinei visuomenei, pvz., buvo diskutuojama kokias skirtingas galimybes turi moterys ir vyrai įsigyti erdvę, suderinti mokomą darbą su namų ruošos darbais, būti apsaugoti nuo fizinio ir psichologinio smurto. Kalbant apie „pastatų struktūrą ir jų paskirtį“ buvo iškeltas klausimas, kaip reikėtų nustatyti ar pastate yra pakankamai erdvių deramam bendravimui. Kalbant apie kelių ir greitkelių tinklą, daugiausia dėmesio buvo skiriama klausimams, kaip nustatyti galimybes ir trūkumus moterų ir vyrų prisitaikymui tam tikroje erdvėje. Taip pat buvo aptariamose vietose, kuriose moterys nesijaučia saugios ir nevaržomos.
1.3.2 DARBO IR ŠEIMOS DERINIMAS	GIJONAS, ISPANIJA	Gijono miesto savivaldybė paruošė lygių galimybių darbo vietoje gidą. Tai mokomoji priemonė, kurioje pateikiama su kokiomis problemomis susiduria moterys, norėdamos įsidarbinti aukštesnės kvalifikacijos reikalaujančiuose darbuose ir viešojo administravimo srityje. Gide taip pat įvardinami moterų diskriminacijos darbe tipai ir pateikiamos gairės kompanijoms ir viešojo administravimo institucijoms, kaip užtikrinti didesnę lygybę įmonių viduje.
	VIENA, AUSTRIJA	“7 žingsniai link lygybės” (angl. <i>7 Steps to Equality</i>). Vienos miesto savivaldybė parengė vadovą, kuris skirtas apjungti lyčių lygybę ir darbo bei šeimos/ privataus gyvenimo derinimą. Vadove pateikiama teorinė medžiaga, o taip pat gerųjų praktikų rinkinys, kuriame ir gairės, ir kontroliniai sąrašai, skirti praktiniam naudojimui. Pagrindinės veiklų kryptis yra šios: - Bendravimas su tėvystės atostogose esančiais darbuotojais (moterimis ir

		vyras) ir parama jiems palaikant jų darbinius įgūdžius ir sugrįžtant jiems į darbo rinką; - Paramos suteikimas susidūrus su kasdieniais gyvenimo rūpesčiais (apsipirkimo paslaugos; sergančių vaikų priežiūros paslaugos); - lanksčios darbo valandos, susijusios su lanksčiu darbo grafiku ir viršvalandžių mažinimu.
1.3.3 KITA	PARYŽIUS, PRANCŪZIJA	Mieste įsteigtas Moterų ir vyrų lygių galimybių stebėsenos centras, kurio tikslas užtikrinti Paryžiaus miesto gyventojų, tiek moterų, tiek vyrų, geresnio gyvenimo kokybę socialinėje, užimtumo, šeimos, kultūros, transporto ir kitose srityse. Tikslas užtikrinti lygių galimybių įgyvendinimą taip pat taikomas ir moterims bei vyrams dirbantiems miesto administracijoje.
	BAZELIS, ŠVEICARIJA	Bazelio miesto savivaldybė išvystė miesto biudžeto sudarymo metodologiją, leidžiančią miestui įvertinti lėšų paskirstymą pagal lytį. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad vyrai gauna apie 15 proc. daugiau biudžeto asignavimų nei moterys. Tuo tarpu skirstymas pagal amžių rodo, kad daugiau lėšų gauna 65 metų ir vyresnės moterys. Tyrimas ir jo rezultatai yra naudojami kaip biudžeto planavimo priemonė.

Šaltiniai:

1. Council of European Municipalities and Regions (CERM) (2006). Europos moterų ir vyrų lygybės vietos gyvenime chartija. Prieiga internete www.ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/charte_egalite_lt.pdf.
2. Council of European Municipalities and Regions (CERM) (2006). The Town for Equality. A methodology and good practices for equal opportunities between women and men. European Commission - DG Employment and Social Affairs.
3. European Institute for Gender Equality (EIGE) (2017). Gender impact assessment. Gender mainstreaming toolkit. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
4. European Institute for Gender Equality (EIGE) (2013). Mainstreaming gender into the policies and the programmes of the institutions of the European Union and EU Member States. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
5. UN-Habitat (2008). Gender mainstreaming in local authorities. United Nations Human Settlements Programme. UNON/ Publishing Services Section/Nairobi.